

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 4. december 2015

Sag 67/2015

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

E

(advokat Bjarne Frøberg, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Aarhus den 2. juli 2014 og af Vestre Landsrets 8. afdeling den 29. september 2014.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Marianne Højgaard Pedersen, Poul Dahl Jensen, Vibeke Rønne, Oliver Talevski og Lars Apostoli.

Påstande

Dommen er anket af E, der har gentaget sin påstand.

Anklagemyndigheden har principalt påstået stadfæstelse, subsidiært hjemvisning af sagen til fornyet behandling hos anklagemyndigheden.

Anbringender

E har frafaldet synspunktet om, at politiassistenten har handlet culpøst, og spørgsmålet om erstatning i medfør af reglen i retsplejelovens § 1018 h er derfor ikke længere aktuelt.

Han har navnlig anført, at anklagemyndigheden er erstatningsansvarlig efter retsplejelovens § 1018 b. Ansvarsgrundlaget er objektivt, og han har derfor krav på erstatning for økonomisk skade opstået under ransagningen i lejligheden, selv om skaden er hændelig. Det afgørende er alene, at politiet ikke fandt noget af betydning under ransagningen og efterfølgende måtte

opgive den sigtelse for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, som lå til grund for ransagningen. Der er således ikke hjemmel til at begrænse erstatningsansvaret efter § 1018 b til tilsigtede skader som led i opfyldelsen af ransagningens formål.

I det foreliggende tilfælde skete skaden, da en del af et jernrør, som politiassistenten undersøgte som led i ransagningen, ved et uheld faldt på gulvet. Skaden var ikke en følge af en udefra kommende begivenhed, men havde derimod direkte sammenhæng med den undersøgelse, som politiet foretog som led i ransagningen.

Hans udtalelser under ransagningen af moderens lejlighed kan ikke føre til, at han selv har givet anledning til ransagningen af sin lejlighed. Der er derfor heller ikke grundlag for at ned sætte eller nægte erstatning på grund af egen skyld, jf. § 1018 b, jf. § 1018 a, stk. 3.

Anklagemyndigheden har navnlig anført, at erstatningsansvar i medfør af retsplejelovens § 1018 b alene dækker skade, som er en direkte følge af et straffeprocessuelt indgreb som f.eks. en ransagning. Skader på ting, som skyldes politiets handlinger som led i ransagningen, og som politiet har fundet nødvendige af hensyn til formålet, er sådanne direkte følger af ransagningen og er dækket af det objektive erstatningsansvar. Det gælder f.eks. skade på en dør, som politiet har brudt op, eller på en sofa, som politiet har sprættet op under ransagning. Derimod er skader som følge af uheld, som opstår under ransagning, ikke dækket. Det gælder f.eks. skade på et fjernsyn, som vælter ved et uheld under ransagning. Hvorvidt der er grundlag for erstatning for skader som følge af uheld, beror således ikke på reglerne om objektivt erstatningsansvar, men på den almindelige culperegulering, jf. § 1018 h. Hændelige skader giver derfor ikke grundlag for noget erstatningskrav.

E er under alle omstændigheder afskåret fra erstatning på grund af egen skyld, jf. § 1018 b, jf. § 1018 a, stk. 3. Han har selv givet anledning til ransagningen af sin lejlighed som følge af sin mistankepådragende adfærd under politiets forudgående ransagning af moderens lejlighed.

Højesterets begrundelse og resultat

Den 11. juni 2013 foretog politiet ransagning af Es lejlighed efter en sigtelse for bl.a. overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. Under ransagningen løftede en politiassistent et jernrør op for at undersøge det for euforiserende stoffer, og en del af røret faldt ned på gulvet,

hvorved der kom et hak i gulvet. Politiet fandt intet af relevans under ransagningen, og sigtelsen for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer blev efterfølgende opgivet.

Sagens hovedspørgsmål for Højesteret er, om det objektive ansvar efter retsplejelovens § 1018 b omfatter Es eventuelle tab som følge af skaden på gulvet.

Det følger af retsplejelovens § 1018 b, jf. § 1018 a, stk. 1, at den, der har været udsat for ransagning som led i strafferetlig forfølgning, har krav på erstatning for den derved tilføjede skade, hvis sagen ender med frifindelse eller opgivelse af påtale, uden at dette er begrundet med, at den pågældende findes utilregnelig.

Undersøgelsen af jernrøret skete som led i søgning efter euforiserende stoffer og var en del af politiets arbejdsopgave i forbindelse med ransagningen. Den skade, som skete ved, at en del af jernrøret i forbindelse med undersøgelsen faldt ned på gulvet, må derfor anses for at være en følge af selve det straffeprocessuelle indgreb (ransagningen). Det gælder, selv om selve skaden ikke var en tilsigtet følge af politiets handling. Det tab, som E måtte have lidt som følge af skaden på gulvet, er herefter som udgangspunkt omfattet af det objektive ansvar i retsplejelovens § 1018 b.

Det følger af retsplejelovens § 1018 b, jf. § 1018 a, stk. 3, at erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis den sigtede selv har givet anledning til indgrebet.

Efter de foreliggende oplysninger foretog politiet først ransagning i Es moders lejlighed, hvor E var til stede. Politiet fandt her bl.a. en pose med ca. 25 gram hvidt pulver. Stoffet blev testet positivt for amfetamin. Politiet fandt endvidere 9 stk. nandrolon ampuller. E oplyste til politiet, at ampullerne var hans, og at det hvide pulver i posen ”var hans amfetamin – hvis det altså var amfetamin”. E blev sigtet for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer og lov om visse dopingmidler. Umiddelbart herefter blev E taget med til sin egen lejlighed, hvor der som nævnt blev foretaget ransagning, uden at der i den forbindelse blev fundet noget relevant. Sigtelsen for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer blev efterfølgende opgivet, da det viste sig, at det hvide pulver i posen ikke var amfetamin. E blev senere idømt en bøde på 3.000 kr. for overtrædelse af lov om dopingmidler.

Under disse omstændigheder finder Højesteret, at E selv har givet anledning til ransagningen, og at han er afskåret fra at kræve erstatning for det tab, han måtte have lidt som følge af den ovennævnte hændelige skade på gulvet, jf. § 1018 b, jf. § 1018 a, stk. 3.

Med denne begrundelse tiltræder Højesteret, at anklagemyndigheden er blevet frifundet for Es påstand.

Efter sagens karakter, herunder spørgsmålet om rækkevidden af retsplejelovens regler om objektivt erstatningsansvar i anledning af strafferetlig forfølgning, skal statskassen betale sagens omkostninger for landsret og Højesteret, mens E efter sagens udfald skal betale sagens omkostninger for byretten.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes, dog således at statskassen skal betale sagens omkostninger for landsretten.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.